

УДК 336

Лідія Грознецька, к.е.н.

(доцент каф. «Фінанси і кредит», Державний економіко-технологічний університет транспорту)

Євгеній Удовиченко

(магістрант групи ІФіК, Державний економіко-технологічний університет транспорту)

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто проблеми управління інвестиційною діяльністю як складової загальної системи управління підприємством. Визначено економічну природу інвестицій як умову розширеного відтворення факторів виробництва і вдосконалення всіх елементів системи продуктивних сил суспільства. Охарактеризовано сутність інвестиційної привабливості підприємства, основні фактори впливу на неї як зовнішні, так і внутрішні, виявлено низку проблем, що спричиняють низький рівень інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств. Розкрито можливості залучення ресурсів для поліпшення господарської діяльності. Розглянуто критерії вибору потенційного інвестора для діючого підприємства. Надано інтегральну характеристику підприємства з позиції перспектив його розвитку і доцільності вкладання у підприємство грошових коштів. Представлено сучасні зміни факторів зовнішнього середовища діяльності підприємства та їх вплив на інвестиційну діяльність. Сформульовано заходи по залученню необхідних інвестицій для реалізації інноваційних ідей. Досліджено необхідність розробки та обґрунтовано формування на підприємстві інвестиційної стратегії, яка є одним з найефективніших інструментів управління інвестиційною діяльністю підприємства. Досліджено групи чинників, які впливають на вибір інвестиційної стратегії. Розкрито зв'язок інвестиційної стратегії із загальною стратегією економічного розвитку підприємства.

Ключові слова: інвестиції, підприємство, інвестиційний потенціал, інвестиційна привабливість, управління, стратегічне управління інвестиційною діяльністю, зовнішні фактори інвестиційної привабливості, внутрішні фактори інвестиційної привабливості.

© Грознецька Л.П., Удовиченко Є.А., 2015

Лидия Грознецкая, к.э.н.

(доцент каф. «Финансы и кредит», Государственный экономико-технологический университет транспорта)

Евгений Удовиченко

(магистрант группы 1ФвК, Государственный экономико-технологический университет транспорта)

УПРАВЛЕНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье рассмотрены проблемы управления инвестиционной деятельностью как составляющей общей системы управления предприятием. Определено экономическую природу инвестиций как условие расширенного воспроизводства факторов производства и совершенствования всех элементов системы производительных сил общества. Охарактеризованы сущность инвестиционной привлекательности предприятия, основные факторы влияния на нее как внешние, так и внутренние, выявлено ряд проблем, вызывающих низкий уровень инвестиционной привлекательности отечественных предприятий. Раскрыты возможности привлечения ресурсов для улучшения хозяйственной деятельности.. Рассмотрены критерии выбора потенциального инвестора для действующего предприятия. Предоставлено интегральную характеристику предприятия с позиции перспектив его развития и целесообразности вложения в предприятие денежных средств. Представлены современные изменения факторов внешней среды деятельности предприятия и их влияние на инвестиционную деятельность. Сформулированы меры по привлечению необходимых инвестиций для реализации инновационных идей. Исследована необходимость разработки и обосновано формирование на предприятии инвестиционной стратегии, которая является одним из самых эффективных инструментов управления инвестиционной деятельностью предприятия. Исследована группа факторов, которые влияют на выбор инвестиционной стратегии. Раскрыта связь инвестиционной стратегии с общей стратегией экономического развития предприятия.

Ключевые слова: инвестиции, предприятие, инвестиционный потенциал, инвестиционная привлекательность, управление, стратегическое управление инвестиционной деятельностью, внешние факторы инвестиционной привлекательности, внутренние факторы инвестиционной привлекательности.

*Lydia Groznetska, Ph.D.
(Docent of Chair "Finance and Credit" State Economy and Technology
University of Transport)*

*Yevheniy Udovychenko
(Master of group IFiK
State Economy and Technology University of Transport)*

MANAGEMENT OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS

The article deals with the problem of investment activity as part of the total system management. Determined the economic nature of investments as a condition of expanded reproduction of inputs and improve all elements of the productive forces of society. The characteristic nature of investment attractiveness, the main factors that influenced it as external and internal problems detected low causing low investment attractiveness of domestic enterprises. Solved fundraising opportunities to improve economic activity. The criteria for selection of investor concern. Courtesy of integrated enterprise characteristics from the standpoint of its development prospects and feasibility of investing in venture funds. Presented by modern changes of environmental factors of the company and their impact on investment. Formulated measures to attract the necessary investment to implement innovative ideas. Investigated the need to develop and justify the formation of the company's investment strategy, which is one of the most effective tools of investment activity of the enterprise. Studied groups of factors that affect the choice of investment strategy. Solved relationship investment strategy with the overall strategy of economic development of the enterprise.

Keywords: investment company, investment potential, investment attractiveness, governance, strategic management of investment activities, external factors, attractiveness, internal factors of investment attractiveness.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку економіки держави характеризується новими викликами в економіці, кризовими явищами і вимагає нових принципів організації бізнесу. Одним з першочергових завдань підприємства є зміна та вдосконалення механізму управління інвестиційною привабливістю. Обмеженість фінансових ресурсів підприємства вимагає їх залучення, а успішність цього процесу залежить від інвестиційного рейтингу.

Залучення інвестицій безпосередньо пов'язане з інвестиційною привабливістю об'єкта інвестування. В свою чергу, оцінка інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інвестування є першим кроком під час прийняття інвестиційного рішення. При цьому можливість залучення інвестицій залежить від урахування підприємством преференцій партнерів, від можливості побачити об'єкт інвестування з позицій інвестора та оцінити його інвестиційну привабливість. Підприємство зацікавлене в підвищенні рівня інвестиційної привабливості, адже кожен суб'єкт господарювання прагне розвивати своє виробництво, підвищувати свою конкурентоспроможність, освоювати нові ринки.

На даному етапі розвитку України питання залучення інвестицій в будь-яку сферу народного господарства є надзвичайно важливим. Саме тому питання інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств дедалі стає все більш актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема низької інвестиційної привабливості особливо актуальна в сучасних умовах, про що свідчить широке коло публікацій як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Серед них можна виділити праці таких авторів як І.О. Бланк, С.С. Донцов, В.В. Бочаров, А.П. Гайдуцький, О.А. Андраш,, Д.В. Коробков та багато інших.

Проте, незважаючи на суттєве наукове надбання з цього питання, поняття інвестиційної привабливості, ще до кінця не визначене. Це потребує подальших досліджень сутності даного поняття, виявлення факторів, які безпосередньо і опосередковано впливають на рівень інвестиційної привабливості.

Метою статті є дослідження процесу управління інвестиційною діяльністю підприємства, оцінка його інвестиційної привабливості, розробка інвестиційної стратегії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна природа інвестицій обумовлена закономірностями процесу розширеного відтворення та полягає у використанні частини додаткового суспільного продукту для вдосконалення всіх елементів системи продуктивних сил суспільства. Інвестиції в широкому розумінні можна визначити як витрати ресурсів, що здійснюються з метою одержання в майбутньому користі або прибутку.

Особливе місце займає інвестиційна привабливість підприємства яка виступає як характеристика, що надає можливість сформуванню інвестору уявлення про стан об'єкта вкладання коштів, надійність майбутньої інвестиції, очікувані результати від їх використання.

Управління інвестиційною діяльністю є складним багаторівневим процесом, який потребує інтегральної характеристики підприємства з позиції перспектив розвитку, обсягу та можливостей збуту продукції, ефективності використання активів та їх ліквідності, стану платоспроможності і фінансової стійкості. У вузькому розумінні інвестиційну привабливість підприємства можна охарактеризувати як доцільність вкладення в підприємство вільних грошових коштів.

В умовах нестабільної економіки основні задачі в процесі управління інвестиційною діяльністю підприємства полягають у пошуку інвестиційних ресурсів, які необхідні для розвитку підприємства, використання наявного на підприємстві потенціалу, здійснення серйозних інвестиційних проектів.

Інвестиційна привабливість підприємства є необхідною умовою забезпечення конкурентоспроможності його продукції, вирішення соціальних проблем подальшого розширення та розвитку виробництва, забезпечення підвищення технічного рівня та ефективності діяльності підприємства.

Інвестиційна привабливість залежить від сукупності факторів внутрішнього і зовнішнього впливу. Всі фактори можна згрупувати в дві групи: фактори безпосереднього та опосередкованого впливу підприємства на інвестиційну привабливість. До першої групи належать фактори, на які підприємство може впливати та змінювати їх показники, характеристики тощо (внутрішні). До другої групи факторів належать ті, що не піддаються впливу окремого підприємства, на них можуть впливати зовнішні фактори на державному рівні. Перелік даних факторів, які різною мірою впливають на інвестиційну привабливість підприємств подано в табл. 1.

ІНШІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

Таблиця 1. Фактори впливу на інвестиційну привабливість

Внутрішні фактори	Зовнішні фактори
1. Виробнича програма	1. Галузева приналежність
2. Маркетингова діяльність	2. Географічне розташування
3. Управлінський облік та контролінг	3. Наявність та доступність природних ресурсів
4. Корпоративне управління	4. Екологічна ситуація
5. Кадровий потенціал	5. Культура та освіта населення
6. Юридична діяльність	6. Економічна стабільність
7. Виробничі технології	7. Соціально-політична стабільність
8. Стратегія розвитку	8. Нормативно-правова база
9. Конкурентоспроможність	9. Інформаційне поле
10. Унікальність об'єкта	10. Пільги для інвесторів
11. Тривалість інвестиційної програми	11. Розвинута інфраструктура
12. Рейтинг підприємства в галузі	12. Економічна свобода підприємств
13. Платіжна дисципліна	13. Положення на Світовому ринку
14. Стан майна та фінансових ресурсів	14. Контрольні державні органи в сфері інвестування
15. Витрати	15. Темп інфляції
16. Структура капіталу	16. Можливість експорту
	17. Рівень доходів населення
	18. Конкуренція в галузі

Джерело: [3]

В діяльності підприємства вирішальну роль відіграють фактори безпосереднього впливу, тобто внутрішні фактори, завдяки яким воно здатне самостійно впливати на свою інвестиційну привабливість. Найбільш впливовими серед них є: кадровий потенціал, наявність інвестиційної програми, стан майна та фінансових ресурсів, розмір витрат та інші.

Власник фінансових ресурсів або інвестор при виборі об'єкта інвестування найбільше звертає увагу на стан майна, стан фінансових ресурсів, розмір витрат підприємства, який визначається ступенем зношеності основних фондів. Враховується також спроможність фондів виготовляти продукцію на високому рівні, рівень ліквідності, платоспроможності, показники фінансової стійкості і ділової активності, стану необоротних та оборотних активів. У полі зору інвестора є також розмір всіх витрат підприємства, які пов'язані з його операційною діяльністю [3].

Аналіз факторів, що впливають на формування інвестиційної привабливості, дає можливість зробити висновок про більш уразливі сторони підприємства і провести заходи з вдосконалення управління інвестиційною привабливістю підприємства. При цьому важливу роль відіграє вибір інвестиційної стратегії, який пов'язаний з пошуком і оцінкою альтернативних варіантів інвестиційних рішень. Чинниками, які впливають на вибір інвестиційної стратегії, є: стадія життєвого циклу підприємства; загальна стратегія розвитку підприємства; стан зовнішнього і внутрішнього ринків інвестиційних ресурсів; інвестиційна привабливість підприємства як об'єкта вкладання грошових коштів.

Процес розробки інвестиційної стратегії містить такі етапи:
визначення загального періоду формування інвестиційної стратегії;
аналіз поточного стану зовнішнього середовища підприємства;
формування стратегічних цілей інвестиційної діяльності;
розробка найефективніших шляхів реалізації стратегічних цілей;
конкретизація інвестиційної стратегії за періодами її впровадження;
розробка системи організаційно-економічних заходів щодо забезпечення процесу реалізації інвестиційної стратегії підприємства;
оцінка результативності розробленої інвестиційної стратегії.

Послідовність і зміст основних етапів розробки інвестиційної стратегії підприємства в цілому відображають загальноприйняті в економічній теорії та практиці принципи і методологічні підходи. Зрозуміло, що необгрунтоване здійснення інвестицій ще не гарантує підприємству ринкового успіху, якщо відсутня узгодженість дій у сфері інвестування, основу якої становить інвестиційна стратегія. Водночас інвестиційна стратегія виходить із загальної стратегії економічного розвитку підприємства і має узгоджуватися з нею за цілями та етапами розвитку. Урахування взаємозв'язку інвестиційної стратегії з іншими складовими стратегічного набору дозволить значно підвищити ефективність її розробки.

Розробка інвестиційної стратегії підприємства за сучасних кризових умов господарювання обумовлена, перш за все, значними змінами, які відбулися і відбуваються в зовнішньому середовищі суб'єктів господарювання. За таких умов стає неможливим управління інвестиційною діяльністю підприємств лише з використанням традиційних теоретико-методичних основ інвестиційного менеджменту. Необхідним стає розробка основ адаптивного управління даною сферою діяльності підприємства. Сьогодні вироблення інвестиційної стратегії підприємства має виходити з того, що після певного пожвавлення і наступної зовнішньої агресії вітчизняна економіка опинилась у фазі кризи. У цій ситуації виграє те підприємство, яке зуміє використати зміни зовнішнього середовища у своїй інвестиційній стратегії. Так, поширення кризових явищ значною мірою перешкоджає залученню необхідних обсягів інвестицій та реалізації інноваційних ідей. Тому більшість суб'єктів господарювання приймає рішення на користь пасивної інвестиційної стратегії, що повинна забезпечити непогіршення їхнього фінансового стану. Окрім цього, важливою умовою, що визначає актуальність розробки інвестиційної стратегії підприємств, є її відповідність етапу життєвого циклу підприємства. У цьому ракурсі інвестиційна стратегія дозволить адаптувати інвестиційну діяльність підприємства до можливих кардинальних змін у його економічному розвитку. Водночас зміни цілей операційної діяльності підприємства, що обумовлені диверсифікацією виробництва, також визначають актуальність розробки інвестиційної стратегії. Щоб уникнути періоду «спаду», за яким, як найгірший варіант, може наступити фаза ліквідації, необхідно вчасно диверсифікувати діяльність підприємства, тобто відмовитись від напрямків діяльності, що не приносять дохід, і, навпаки, розробити нові напрямки діяльності, які приносять дохід. Відповідна диверсифікація форм інвестиційної діяльності підприємства за цих умов повинна бути прогнозована й оптимально збалансована з урахуванням ресурсного потенціалу підприємства, що забезпечиться за рахунок розробки ефективної інвестиційної стратегії. В умовах нестабільної економіки, високих темпів інфляції, змін у податковій політиці ефективність реального інвестування значно знижується, а більш ефективними стають фінансові інвестиції.

Висновки і пропозиції. Інвестиційна привабливість підприємства та держави в цілому відіграє вагомую та надзвичайно важливу роль в активізації інвестиційних процесів. В умовах обмеженості ресурсів та гострої конкуренції між підприємствами за одержання ресурсів, у тому числі і фінансових, на перший план виходить питання про створення у інвесторів уявлення про підприємство, як привабливий об'єкт інвестування – тобто, формування його інвестиційної привабливості. В свою чергу, роль визначення інвестиційної привабливості підприємств полягає в тому, що потенційних інвесторів необхідно переконати в доцільності вкладень за допомогою конкретних показників, які розраховуються в процесі здійснення її оцінки.

Інвестиційна привабливість підприємства є багаторівневою інтегральною характеристикою. Це економічна категорія, що характеризується комплексом фінансово-економічних, соціальних, інформаційних, техніко-організаційних та інших показників, на основі яких можна прийняти об'єктивне рішення про доцільність вкладання коштів у певне підприємство (інвестиційний об'єкт).

Дослідження поняття «інвестиційна привабливість», дало можливість визначити фактори безпосереднього та опосередкованого впливу на інвестиційну привабливість підприємства. Найвпливовішими з них виявилися стан майна, фінансових ресурсів та розмір витрат підприємства. Саме тому, покращення показників цих факторів позитивно вплине на інвестиційну привабливість підприємства та притоку інвестицій в цілому.

Зростання невизначеності за умов світової фінансово-економічної кризи обумовлює підвищення ролі інвестиційної стратегії у забезпеченні ефективного розвитку підприємства. Процес розробки інвестиційної стратегії є важливою складовою загальної системи стратегічного управління підприємством. Урахування взаємозв'язку інвестиційної стратегії з іншими складовими стратегічного набору підприємства значно підвищить ефективність її розробки. Формування інвестиційної стратегії має здійснюватися на основі аналізу обливостей зовнішнього економіко-правового середовища, специфіки галузі та внутрішніх особливостей підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посібник. – 2-е вид./ А.П. Дука. – К.: Каравела, 2008. – 432 с.
2. Козаченко Г.В. Управління інвестиціями на підприємстві / Г.В. Козаченко, О.М. Антіпов, О.М. Ляшенко та ін. – К.: Лібра, 2009. – С. 368.
3. Буднікова Ю.В. Інвестиційна привабливість підприємства та фактори впливу на неї / Ю.В. Буднікова // Інноваційна економіка. – С. 194-197.
4. Кунцевич В.О. Підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства / В.О. Кунцевич // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №1. – С. 68-75.
5. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : учебный курс / И. А. Бланк. – К. : Эльга-Н; Ника-Центр, 2001. – 448 с.
6. Калишенко В.О. Аналіз методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств. / В.О. Калишенко, В.В. Швадченко – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/65704.doc.htm.
7. Небога М.М. Розробка механізму визначення інвестиційної привабливості корпоративних підприємств транспорту / М.М. Небога – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://gisar> – Розробка механізму визначення інвестиційної привабливості корпоративних підприємств транспорту. <http://rozrobka-mekhan%D1%96zmu-viznachennya-%D1%96nvestits%D1%96ino%D1%97-grivablivost%D1%96-korporativnikh-p%D1%96dpi%D1%94mstv-transportu>.
8. Інвестиційна привабливість підприємства. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://otherreferats.allbest.ru/finance/00193318_0.html

REFERENCES

1. Duka A.P. *Teoriya i praktika investitsiinoi diyal'nosti* [Theory and practice of investment]. Investuvannya: Navch. posibnik. – 2-e vid./ A.P. Duka– K.: Karavela, 2008. – 432 s.
2. Kozachenko G.V. *Upravlinnya investitsiyami na pidpriemstvi* [Investment management in the enterprise] / G.V. Kozachenko, O.M. Antipov, O.M. Lyashenkotain. – K.: Libra, 2009. – S. 368.
3. Budnikova YU.V. Investitsiina privablivist' pidpriemstva ta faktori vplivu na nei [The investment attractiveness of and impacts on it] / YU.V. Budnikova // *Innovaciinaekonomika*. – S. 194-197.
4. Kuncovich V.O. Pidhodi do diagnostiki finansovogo potencialu pidpriemstva [Approaches to the diagnosis of the financial potential of the company] /V.O. Kuncovich // *Aktual'ni problemi ekonomiki*. – 2010. – №1. – S. 68-75.
5. Blank I.A. *Investytsyonny menedzhment uchebny kurs* [Investment Management: Training Course] / IA Blank. – K.: Elga-H; Nika-Center, 2001. – 448 p.
6. Kalishenko V.O. *Analiz metodichnix pidhodiv do ocinki investitsiinoi privablivosti pidpriemstv*. [Analysis of methodological approaches to assessing the investment attractiveness] / V.O. Kalishenko, V.V. SHvadchenko – [Elektronniuresurs] – Rezhimdstupu: http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/65704.doc.htm.
7. Neboga M.M. *Rozrobka mexanizmu viznachennya investitsiinoi privablivosti korporativnix pidpriemstv transportu* [Development of mechanism for determining investment attractiveness of undertakings transport] / M.M. Neboga – [Elektronniuresurs] – Rezhimdstupu: <http://gisap.eu/ru/rozrobka-mekhan%D1%96zmu-viznachennya-%D1%96investits%D1%96ino%D1%97-privablivost%D1%96-korporativnikh-p%D1%96pri%D1%94mstv-transportu>.
8. *Investitsiina privablivist' pidpriemstva* [The investment attractiveness] – [Elektronniuresurs] – Rezhimdstupu: http://otherreferats.allbest.ru/finance/00193318_0.html.